

Samgöngu- og sveitarstjórnarráðuneytið
Sölvhólsögðu 7
101 Reykjavík

Reykjavík, 13.8.2021

Efni: Umsögn um Grænbók um samgöngumál
Tilvísun: Mál nr. 142/2021

Við fögnum tilkomu *Grænbókar um samgöngumál* til að hvetja til umræðu um framtíðarsýn samgangna á Íslandi. Í okkar umsögn leggjum við áherslu á almenningssamgöngur. Þó svo að Strætó bs. sé ekki rekið af vegum ríkissins þá er innan Strætó að finna starfsfólk sem hefur mikla reynslu af skipulagningu og rekstri almenningssamgangna um allt land. Því óskum við eftir nánara samráði við Strætó bs. um hlutverk og skipulagningu almenningssamgangna og skilgreiningu á þjónustustigi almenningssamgangna.

Strætó bs. er byggðasamlag sveitarfélaga á höfuðborgarsvæðinu sem sér um almenningssamgöngur á svæðinu. Almenningssamgöngur eru ekki lögbundið verkefni sveitarfélaga á Íslandi enda vantar eiginleg lög um almenningssamgöngur á Íslandi. Mikilvægt er að ríkið styðji vel við almenningssamgöngur á höfuðborgarsvæðinu þar sem er þéttasta byggðin með stærstu byggðakjarnana og þörfin á almenningssamgöngum til dags daglegrar notkunar er mest. Grænbók (og samgönguáætlun) leggur að okkar mati of mikla áherslu á landsbyggðina. Á höfuðborgarsvæðinu eru mestu möguleikarnir til að sporna gegn loftlagsvánni og auka þjóðfélagslega hagkvæmni samgangna með aukinni þjónustu almenningssamgangna, þar sem langmestur fjöldi íbúa landsins býr í byggðakjörnum á höfuðborgarsvæðinu eða um 65%. Ef horft er til byggðakjarna sem eru innan vinnusóknarsvæðis höfuðborgarsvæðisins búa tæplega 80% landsmanna á því svæði. Það gefur auga leið að áherslan ætti að vera mest á þetta svæði til að sporna gegn loftlagsvánni og auka þjóðhagslega hagkvæmni hvað varðar almenningssamgöngur. Það að fleiri ferðist saman, á vistvænum orkugjöfum dregur úr mengun og eykur umferðaröryggi og skilvirkni vegakerfisins.

Tilkoma Samgöngusáttmálans sem tryggir fjármögnun innviða Borgarlínunnar er mikilvægt skref fyrir almenningssamgöngur á höfuðborgarsvæðinu líkt og nefnt er í Grænbókinni. Það fjármagn sem hefur verið eyrnamerkt Borgarlínunni í Samgöngusáttmálanum tekur þó aðeins til uppbyggingar innviða en ekki reksturs

borgarlínuleiða. Framtíðarleiðanet almenningssamgangna á höfuðborgarsvæðinu (Nýtt leiðanet), sem Borgarlínan er hluti af, felur í sér stórauðna þjónustu og þar með hærri rekstrarkostnaðs grunnnets almenningssamgangna (grunnnet eru þær leiðir sem aka á milli stærstu byggðakjarna á höfuðborgarsvæðinu). Þess vegna er nauðsynlegt að ríkið stórúki framlag sitt til almenningssamgangna á höfuðborgarsvæðinu. Þannig er hægt að tryggja að markmið um bættar almenningssamgöngur og breyttar og umhverfisvænar ferðavenjur náist.

Líkt og nefnt er í Grænbók hafa almenningssamgöngur í þéttbýli þýðingarmikið hlutverk í að stuðla að greiðari umferð og minni töfum. Þá dregur aukin notkun almenningssamgangna úr umhverfisáhrifum samgangna. En mótsagnakennt er að í sama kafla sé hvatt til aukinnar notkunar flugs, þar sem flug hefur mjög neikvæð áhrif á loftslagið og aukin notkun myndi leiða til aukins útblásturs gróðurhúsalofttegunda.

Lykilviðfangsefnin sem eru nefnd í Grænbók eru allt of mörg og ómarkviss. Markmið um almenningssamgöngur þyrfti að vera markvissari og lögð áhersla á áhrifaríkari aðgerðir sem beint er að þéttbýli og vinnusóknarsvæðum.

Fleiri mælikvarðar ættu að vera notaðir þegar horft er til almenningssamgangna, t.d. fjöldi farþega, fjöldi farþega sem notar almenningssamgöngur stundum og fjöldi farþega sem eru fasta notendur o. fl. Útbúa þarf mælikvarða um þjónustustig almenningssamgangna á landsvísi, t.d. eftir fjölda íbúa og þörfum þeirra. Gera þarf grein fyrir hvar ekki er þjóðhagslega og umhverfislega hagkvæmt að halda úti hefðbundnum almenningssamgöngum og finna þá aðrar lausnir þar sem það á við. Einnig þarf að vera samræmi í þjónustu og verði á milli samgöngumáta þannig að ríkið sé ekki að keppa við sjálft sig með akstri í vögnum og niðurgreiddu flugi með tilheyrandi óþarfa kostnaði og mengun.

Framtíðarsýn varðandi almenningssamgöngur ætti sannarlega að vera FERÐUMST SAMAN þar sem aukinn forgangur er lagður á svæði þar sem fjöldi manns getur ferðast saman, það að margir ferðist saman er lykillinn að betra og öruggara umhverfi, sérstaklega á þéttbýlasta svæði landsins. Það þarf að setja viðmið um lágmarksþjónustu almenningssamgangna innan ákveðins svæðis m.v. fjölda íbúa og skilgreina vinnusóknarsvæði og lágmarksþjónustu innan þeirra. Líta þarf til landsins í heild en þjónustustigið þarf að vera í samræmi við það sem er þjóðhagslega- og umhverfislega hagkvæmt.

Virðingarfyllst,
Samgöngusérfræðingar Strætó bs.